

מכתב מורנו הגאון האד"ר הגר"ש פישר שליט"א בענין האיסור התמור במכונת גילוח

רב שלום עד בלי ירח,

אני נחפז להשיב כדי לאפרושי מאיסורא, ואבקש לפרסם דברי בכל מה
דאפשר, אולם אקצר ולא אכנס לפרטי הדברים שכבר דיברתי בע"פ.
ראשית כל, תנוח דעתך בענין פסלות לעדות, כי הנה הגרע"א בתשובה סי'
צ"ו כבר כתב דהואיל והשחתה בתער נתפשט בעוה"ר אצל הרבה, ופשתה
המספחת בזמננו גם לאותם הנוהרים בשאר דברים, נדמה להם דאינו איסור
כ"כ יש להכשיר לעדות עי"ש.

אלא שאני בתומי חשבתי שבני ישיבות אינם בכלל היתר זה, שהרי הם
רואים דברי הגמ' והפוסקים בדברים פשוטים, ועכצ"ל שיצאם תקפם
ונחשבים מזידים. אבל עכשיו שאני רואה שאפילו בני תורה נסתמאו
עיניהם כ"כ וחושבים הדבר להיתר, א"כ י"ל דגם עליהם חל פסקו של
הגרע"א ז"ל להכשירם לעדות.
ועתה לגוף הענין.

כל בר בי רב שפותח הגמ' במכות כא, א מתברר לו מדברי רש"י וכל
הראשונים דהתורה אוסרת גילוח שיש בו השחתה מדכתיב גילוח וכתוב
השחתה, והלכך מספריים אע"פ שיש בהם גילוח (פי' שדרך בני אדם
להתגלח בהם, כך פירשו רש"י ונ"י וכל הראשונים ללא חולק חוץ
מהמשכיל רבה"ו וכמשי"ת להלן) מותרים, ומאידך סם אע"פ שמשחית
אבל אין דרך בג"א להתגלח בו (כך הסכימו כל הפוסקים) שרי. ומלקט
ורחיטני קיי"ל כרבנן דאע"פ שמשחית אבל אין דרך בג"א לגלח בו מותר.
ואילו ר"א חולק וס"ל שכן דרך בג"א לגלח בו ע"ש ברש"י.

(ובגמ' נזיר מ' מתבאר חילוק בין גילוח מצורע שדינו בתער דוקא לגילוח
הזקן שתלוי בגילוח והשחתה וכן פי' שם בחי' הגרי"ז, והוא פשוט.
וראיתי למי שנתבלבל בהבנת הסוגיא שם וכמו"כ נתבלבל בהבנת לשונות
הפרישה יו"ד קפ"א והכמת אדם כדל פ"ט, שח"ו התירו מספריים אפי'
שהם משחיתים כמו תער והוא עם הארצות גדולה).

נמצא מכונת גילוח היא תער ממש ולא יועיל שינוי השם. חדא, שהרי כלל
לא כתוב תער, ועוד, החזיר לא הותר אפי' כשינוי שמו ל"בשר לבן".
והנה העתקת לי לשון המלמד להועיל שרצה להחמיר ולאסור מספריים
אא"כ משאיר שערו גולות כשיעור לכופ ראשן לעיקרן ולא הבין דהגמ'
במכות חדשה דבזקן אסור דוקא השחתה ולא דמי לנזיר ששם הקפידא
לגלח בתער דוקא, ומאידך גיסא אסור שם אפי' שלא בדרך גילוח עשה"ט,

ומתוך חומרא משופשת זו שהיא נגד כל הראשונים (ודברי הח"ס בזה תמוהים מאד) יצא לידי קולא לסמוך על דברי המשכיל רנה"ו (שנמשך אחריו הכתב והקבלה וה' יכפר בעדו).

ואעתיק לך לשונו המזוהם של רנה"ו:

פי' הר"ן (ר"ל הנ"י) תער מגלח השער מעיקרו, ואני קוהה, דמספריים כעין תער גם הם מחליקים כתער. גם התער אינו מגלח השער מעיקרו, ולדעתי לשון השחתה נופל על המכלה דבר בבת אחת באף ובחמה, ודומה לי התער שבהעברה אחת על הבשר לוקח חצי הזקן בבת אחת, או פאה כולה בבת אחת אבל במספריים אי אפשר אלא מעט מעט, והתורה אומרת לא תשחית, למדנו שעל גילות של תער מקפיד ויפה אמרו, אי לא תשחית יכול אפילו לקטן במלקט וברהיטני, כלומר שהם כלים הלוקחים הפאה בבת אחת כמו תער, לא כמו שפירשו ז"ל שמשחיתים השער מעיקרו, וכמו שפירשנו עכ"ל הסרוח.

וז"ל המלמד להועיל, אמאי אינו לוקח במספריים הא גם דחוק אינו משייר כדי לכוף ראשו לעיקרו, ומאי שנא מספריים מתער, וצ"ל כמ"ש הרנה"ו והכתב והקבלה בביאורים על התורה, דהא באמת גם התער אינו מעביר השער עד השורש אלא דעכ"פ נקרא השחתה משום דמכלה חלק גדול בבת אחת, עוי"ל דכיון דהתער יכול להשחית עד השרש א"כ כיון שהעביר עד שלא נשאר כדי לכוף ראשו לעקרו חייב דהתורה לא הקפידה על תער אלא משום שראוי להשחתה, אבל מ"מ כדי לכוף סגי דזה נקרא גילות ואם נעשה בתער הוי כמו השחתה עכ"ל, ושאר ליה מאריה ופטפט דברי הבל שאינם לפי כבודו כמו שיראה כל תינוק דלא חכים ולא טיפש.

ולחומר הענין אוסיף לבאר, הנה בכל כה"ג ספק דאורייתא לחומרא ואסור להקל מעצמנו במספריים שהם משוכללים יותר מדרך חז"ל. וז"ל החפץ חים בליקוטי הלכות במכות, המאשינקע החדשה שמספריים בה (היינו מה שקורין אל [מספר אפס כנראה, גול] וכל שכן חצי אל) ולא נשאר מאומה לכאורה עובר על מה שכתוב ופאת זקנם לא יגלחו ושומר נפשו ירחק מזה מאד, עכלה"ק.

אבל יש להוסיף ראיה, דאליבא דרש"י עכ"פ המספריים של רז"ל השאירו כדי קריצת צפורן, וא"כ מספריים שאינם משאירים שיעור זה אסורים בהחלט, ואפי' להרמב"ם דהשיעור של נטילת הזוג קטן משיעור קריצת ציפורן וא"כ אין לנו בירור כמה שיעור צריך לשאיר אבל כבר כתבנו דבכל כה"ג כל שמשוכלל יותר מאשר לפי האומדנא היה מספריים של חז"ל אסור.

מה שהבאת לי ריב"ן וריטב"א לא אמרת כלום. דריב"ן כתב כתבו כל הראשונים דתער חותך בצד עיקר – ומראית העין ודאי יש גם במספריים. (וחומרת הריטב"א הרי לא נתקבלה).

ופלא שבני תורה קוראים מכתב האבי עזרי ז"ל ורואים שהוא מעיד בפירוש שהחזו"א אסר (וראיתי מי שכתב וז"ל מביא בשם החזו"א שאמר בזה הלשון רייבען טאר מען זיכער ניט: לדחוק המכונה בעור בודאי אסור עכ"ל והוא שקר גמור (והכותב אינו יודע אפילו שפת אידיש, והיה צ"ל קוועטשין כמו שכתב שקרן אחר ולא רייבען...).

קנצי למילין, מכונת הגילות אסורה בהחלט, וחייב אדם למכור את התפילין שלן ולקנות משחה של נשים אם אינו יכול לגלח במשעי. ולא יועיל כאן שום התחכמויות וטענות שכולם עושים כך, כשם שלה"ר לא הותרה מפני שכולם מדברים, והגיהנם די גדול.

שלמה פישר